

Tēze: Reorganizējot komercsabiedrību apvienošanas ceļā un piemērojot pievienošanas procesu, mantas nodošana citai sabiedrībai (iegūstošā sabiedrība) nav uzskatāma par mantas atsavināšanu un pie tiesību ieraksta grozīšanas zemesgrāmatā valsts nodeva nav jāmaksā (Komerclikuma 334., 335.pants, likuma „Par nodokļiem un nodevām” 11.panta pirmās daļas 21.punkts).

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2006.gada 22. novembra

LĒMUMS

Lietā Nr. SKC – 869

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

sēdes priekšsēdētājs senators R.Namatēvs,

senatori M.Zāgere un I.Fridrihsons,

piedaloties Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras prokurorei G.Kaparšmitei,

izskatīja atklātā tiesas sēdē Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta blakus protestu un SIA „Pindstrup Latvia” blakus sūdzību par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2006.gada 14.septembra lēmumu SIA „Pindstrup Latvia” sūdzībā par Liepājas zemesgrāmatu nodaļas tiesneša 2006.gada 26.maija lēmumu.

Noklausoties senatora R.Namatēva ziņojumu, prokurores G.Kaparšmites paskaidrojumu, ka lēmums lietā atceļams, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

Liepājas zemesgrāmatu nodaļas Vērgales pagasta zemesgrāmatas nodaļījumā 2005.gada 1.augustā nostiprinātas SIA „PANBALT” īpašuma tiesības uz 5 ēku (būvju) īpašumu ar nosaukumu „[.]”.

Liepājas zemesgrāmatu nodaļas tiesnese 2006.gada 26.maijā nolēma atstāt bez ievērības SIA „Pindstrup Latvia” nostiprinājuma lūgumu, ar kuru tika lūgts grozīt nodaļējuma II daļas 1.iedaļas ierakstu Nr. 2.1. un ierakstīt, ka nekustamā īpašuma īpašnieks ir SIA „Pindstrup Latvia”, jo SIA „PANBALT”, to reorganizējot, pievienota SIA „T.L.S.”, kuras nosaukums mainīts uz SIA „Pindstrup Latvia”.

Nostiprinājuma lūgums tika atstāts bez ievērības uz divu argumentu pamata:

1. Zemesgrāmatas II daļas 1.iedaļā ir ieraksts Nr. 1.1. un Nr. 1.2. Ieraksta Nr. 2.1, kuru lūdz grozīt, vispār nav.

2. Nostiprinājuma lūgumam nav pievienots dokuments par valsts nodevas nomaksu, kā to paredz likuma „Par nodokļiem un nodevām” 11.panta 21.punkts un Ministru kabineta 2001.gada 23.janvāra noteikumu nr. 28 „Noteikumi par valsts nodevu par notariālo darbību izpildi un īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā” 1.1.2.1.punkts.

Sūdzību par šo lēmumu iesniegusi SIA „Pindstrup Latvia”, lūdzot lēmumu atcelt.

Sūdzības iesniedzējs norādījis, ka sakarā ar sabiedrību reorganizāciju SIA „PANBALT” beigusi pastāvēt. Tā pievienota SIA „T.L.S.”, kuras nosaukums mainīts uz SIA „Pindstrup Latvia”. Uz likuma pamata notikusi pievienojamās sabiedrības visu tiesību un saistību sukcesija.

Tā kā reorganizācija pievienojot beidzas ar divu tiesību subjektu saplūšanu un to pavadošo tiesību sukcesiju, tad saskaņā ar Komerclikuma 335.panta otro daļu mantas nodošana nav uzskatāma par mantas nodošanu Civillikuma 898.panta izpratnē, t.i., atsavināšana tiesiska darījuma ceļā. Iegūstošā sabiedrība turpina pievienojamās sabiedrības mantiskās attiecības, kura lūdza nevis jaunas tiesības nostiprināšanu, bet gan esošā īpašuma tiesību ieraksta grozīšanu. Šajā gadījumā atsavināšana nav notikusi un līdz ar to nav piemērojami noteikumi par valsts nodevu sakarā ar atsavināšanu.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2006.gada 14.septembrī Liepājas zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumu atstāja negrozītu, bet sūdzību noraidīja.

Civillietu tiesu palāta atzina, ka komercsabiedrību reorganizācija ir notikusi sabiedrību apvienošanas rezultātā. Atsaucoties uz Komerclikuma 335.panta otro un ceturto daļu, tiesa norādīja, ka SIA „PANBALT” piederošā manta reorganizācijas rezultātā tika atsavināta un saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 11.panta otrās daļas 21.punktu, Ministru kabineta 2001.gada 23.janvāra noteikumu Nr. 28 „Noteikumi par valsts nodevu par notariālo darbību izpildi un īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatās” 8.punktu nomaksājama valsts nodeva.

Tiesa arī norādīja, ka nostiprinājuma lūdzējs lūdzis grozīt zemesgrāmatas nodalījuma II daļas 1.iedaļas ierakstu ar Nr. 2.1, taču zemesgrāmatā šāda ieraksta ar Nr. 2.1. vispār nav.

Blakus protestu par lēmumu iesniegusi Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta prokureore, lūdzot lēmumu lietā atcelt.

Protesta iesniedzēja norādījusi, ka tiesa nepareizi iztulkojusi materiālo tiesību normu. Reorganizācija pievienojot beidzas ar divu tiesību subjektu saplūšanu un to pavadošo tiesību pāreju. Mantas nodošana Komerclikuma 335.panta otrās daļas izpratnē nav uzskatāma par mantas nodošanu Civillikuma 989.panta izpratnē. Šajā gadījumā notiek tiesību un saistību pāreja un nav piemērojami noteikumi par valsts nodevas nomaksu.

Blakus sūdzību par lēmumu iesniegusi SIA „Pindstrup Latvia”, lūdzot lēmumu lietā atcelt.

Blakus sūdzības iesniedzējs norādījis, ka tiesa nepareizi iztulkojusi materiālo tiesību normu, atzīstot, ka notikusi nekustamā īpašuma atsavināšana un tādēļ maksājama valsts nodeva. Lietā esošajā gadījumā notikusi visu tiesību un saistību sukcesija. Komerclikuma 335.panta otrās daļas izpratnē mantas nodošana nav uzskatāma par mantas nodošanu Civillikuma 989.panta izpratnē, t.i., mantas atsavināšana tiesiska darījuma rezultātā.

Tiesa nav vērtējusi, ka sūdzības iesniedzējs lūdzis nevis jaunas tiesības nostiprināšanu, bet gan esošā īpašuma tiesību ieraksta grozīšanu (labošanu), kā arī to, ka citi nodokļu tiesību akti neparedz nekādus nodokļu maksājumus, ar kādiem parasti tiek aplikts īpašumu atsavināšanas transakcijas. Pie tam tiesa atkāpusies no savas līdzšinējās prakses šādās lietās (lieta Nr. PAC-475, 2002.gads).

Pārbaudot lēmuma likumību, Senāts uzskata, ka Civillietu tiesu palātas lēmums atstājams negrozīts, izslēdzot no Civillietu tiesu palātas lēmuma motīvu daļas atzinumu par valsts nodevas nomaksu.

Atbilstoši nostiprinājuma lūgumam tiesību pārgrozīšanai SIA „Pindstrup Latvia” lūdza grozīt nodalījuma II daļas 1.iedaļas ierakstu Nr. 2.1. (lietas 9.lpp.).

Zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis, atstājot nostiprinājuma lūgumu bez ievēribas, un Civillietu tiesu palāta, atstājot negrozītu zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumu negrozītu, atzina, ka nodalījuma II daļas 1.iedaļas ieraksta ar Nr. 2.1. vispār nav.

Ņemot vērā, ka saskaņā ar Zemesgrāmatu likuma 77.panta 1.punktu zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis, skatot cauri nostiprinājuma lūgumu, pārliecinās vienīgi par to vai lūgums atbilst 57., 58. un 60.–68.panta noteikumiem, Civillietu tiesu palāta pamatoti atstāja negrozītu zemesgrāmatu nodaļas tiesneša lēmumu par nostiprinājuma lūguma atstāšanu bez ievēribas uz iepriekš norādītā argumenta pamata, jo tas nav izpildāms tā, kā bija lūgts. Pie tam zemesgrāmatu tiesneša un Civillietu tiesu palātas norādītais arguments SIA „Pindstrup Latvia” iesniegtajā sūdzībā un blakus sūdzībā, ka arī blakus protestā netiek apstrīdēts, kas izslēdz Civillietu tiesu palātas lēmuma atcelšanu.

Vienlaicīgi Senāts norāda arī uz nepamatotu zemesgrāmatu nodaļas tiesneša un Civillietu tiesu palātas argumentu par valsts nodevas nomaksu, iesniedzot nostiprinājuma lūgumu tiesību pārgrozīšanai.

Latvijas Republikas Saeimas 1995.gada 2.februārī pieņemtā likuma „Par nodokļiem un nodevām” 10.panta pirmā daļa nosaka, ka valsts nodevas tiek uzliktas saskaņā ar likumiem un Ministru kabineta noteikumiem. Šā likuma 11.panta pirmās daļas 21.punkts reglamentē valsts nodevas objektu, paredzot, ka valsts nodeva tiek uzlikta par īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā.

Savukārt uz norādītā likuma pamata izdoto Ministru kabineta 2001.gada 23.janvāra noteikumu Nr. 28 „Noteikumi par valsts nodevu par notariālo darbību izpildi un īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā” 1.1.2.1.punktu par īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā saskaņā ar atsavinājumu valsts nodeva noteikta 2% apmērā no nekustamā īpašuma vērtības (latos), bet ne vairāk kā Ls 30 000.

Zemesgrāmatu nodaļas tiesnesis un Civillietu tiesu palāta, piemērojot iepriekš norādītās tiesību normas, atzina, ka reorganizācijas rezultātā SIA „PANBALT” piederošā manta tika atsavināta, nododot to SIA „T.L.S.” kurai tika mainīts nosaukums uz SIA „Pindstrup Latvia”. Pie tam Civillietu tiesu palāta lēmumu pamatoja arī ar Komerclikuma 335.panta otro un ceturto daļu, kas reglamentē sabiedrību apvienošanu.

Senāts uzskata, ka lietā nepamatoti piemērots likuma „Par nodokļiem un nodevām” 11.panta pirmās daļas 21.punkts, Ministru kabineta 2001.gada 23.janvāra noteikumu Nr. 28 „Noteikumi par valsts nodevu par notariālo darbību izpildi un īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā” 1.1.2.1.punkts, nepareizi iztulkojot materiālo tiesību normu par komercsabiedrību reorganizāciju.

Komersabiedrību reorganizāciju veidus reglamentē Komerclikuma 334.panta pirmā daļa, nosakot, ka viens no reorganizācijas veidiem ir apvienošana. Savukārt reorganizācijas veidu – apvienošana nosaka Komerclikuma 335.pants, kas paredz:

„ (1) Sabiedrību apvienošana var notikt kā pievienošana vai saplūšana.

(2) Pievienošana ir process, kurā sabiedrība (pievienojamā sabiedrība) nodod visu savu mantu citai sabiedrībai (iegūstošā sabiedrība).

(3) Saplūšana ir process, kurā divas vai vairākas sabiedrības (pievienojamās sabiedrības) nodod visu savu mantu jaundibināmai sabiedrībai (iegūstošā sabiedrība).

(4) Apvienošanas gadījumā pievienojamā sabiedrība beidz pastāvēt bez likvidācijas procesa.

(5) Apvienošanas gadījumā pievienojamās sabiedrības tiesības un saistības pāriet iegūstošajai sabiedrībai.

(6) Apvienošanas gadījumā pievienojamās sabiedrības dalībnieki vai biedri (turpmāk šīs sadaļas ietvaros – dalībnieki) kļūst par iegūstošās sabiedrības dalībniekiem."

Atzīstot, ka notikusi mantas atsavināšana un piemērojot Komerclikuma 335.panta otro un ceturto daļu, Civillietu tiesu palāta nav ņēmusi reorganizācijas jēdzienu.

Reorganizācija kā tāda nozīmē pārkārtošanu, pārveidošanu un izveidošanu pēc citiem principiem (Svešvārdu vārdnīca, apgāds „Jumava", 1999.g., 678.lpp.).

Veicot komercsabiedrību reorganizāciju apvienošanas ceļā ar pievienošanas procesu atbilstoši Komerclikuma 335.panta otrajai daļai, kā tas norādīts nostiprinājuma lūgumā, SIA „PANBALT" manta tiek nodota iegūstošai sabiedrībai uz kuru pāriet arī pievienojamās sabiedrības tiesības un saistības. Pie tam saskaņā ar Komerclikuma 335.panta sesto daļu pievienojamās sabiedrības dalībnieki kļūst par iegūstošās sabiedrības dalībniekiem.

Ņemot vērā, ka iepriekš norādītās darbības saskaņā ar Komerclikuma 335.pantu ir process (lat. *procesus* – iešana uz priekšu, 1.secīga nepārtraukta ciešā sakarā esošu attīstības stadiju, parādību u. c. mija, pāreja citās stadijās; 2. secīgu darbību virkne kāda rezultāta sasniegšanai, Svešvārdu vārdnīca, apgāds „Jumava", 1999.g., 629.lpp.), ka procesa rezultātā notikusi tiesību sukcesija (lat. *sukcessio* - tiesību pēctecība, Svešvārdu vārdnīca, apgāds „Jumava", 1999.g., 761.lpp.) reorganizācija šajā gadījumā nav uzskatāma par mantas atsavināšanu, kas izslēdz tiesisku atsavināšanas darījumu Ministru kabineta 2001.gada 23.janvāra noteikumu Nr. 28 „Noteikumi par valsts nodevu par notariālo darbību izpildi un īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā" 1.1.2.1.punkta izpratnē, kas vienlaicīgi izslēdz arī pie tiesību pārgrozīšanas zemesgrāmatā likuma „Par nodokļiem un nodevām" 11.panta pirmās daļas 21.punkta piemērošanu.

Līdz ar to, atstājot Civillietu tiesas palātas lēmumu negrozītu sakarā ar to, ka lūgts grozīt nodalījuma ierakstu, kura vispār nav un tas nav izpildāms, no Civillietu tiesu palātas lēmuma motīvu daļas izslēdzams atzinums par valsts nodevas nomaksu pie tiesību pārgrozīšanas ieraksta zemesgrāmatā sakarā ar komercsabiedrību apvienošanu.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o l ē m a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2006.gada 14.septembra lēmumu atstāt negrozītu, izslēdzot no Civillietu tiesu palātas lēmuma motīvu daļas

atzinumu par valsts nodevas nomaksu pie tiesību pārgrozīšanas ieraksta zemesgrāmatā sakarā ar komercsabiedrību apvienošanu.